

SPACER ŚLADEM CHOROSZCZAŃSKICH ŻYDÓW

Dnia 25 października 2017 roku uczniowie Szkoły Podstawowej im. Henryka Sienkiewicza w Choroszczy wyruszyli pod opieką pani Ewy Zalewskiej – nauczycielki historii oraz pana Adama Kamińskiego – pracownika Miejsko-Gminnego Centrum Kultury i Sportu w Choroszczy na wycieczkę śladem miejsc związanych z lokalną społecznością żydowską.

Pierwsze kroki skierowali na Rynek 11 Listopada. Tu pani Ewa Zalewska przedstawiła młodzieży historię choroszczańskich Żydów.

Pierwsze wzmianki o wyznawcach judaizmu w Choroszczy pochodzą z XVI wieku. Wtedy już istniała na terenie miasta zorganizowana gmina żydowska. Wyznawcy Mojżesza w Choroszczy osiedlili się w rynku i przyległych do niego uliczkach: Branickiego, Szkolnej, Dominikańskiej. Zajmowali się głównie rzemiosłem, prowadzili też aptekę, wiele sklepów, karczmy i szynków.

Spółeczność żydowska stanowiła znaczną część mieszkańców Choroszczy. W XIX wieku co trzeci mieszkaniec naszego miasteczka był wyznania mojżeszowego. Miejscowi Żydzi zgodnie żyli i współdziałali z katolikami oraz prawosławnymi mieszkańcami miasta do czasów II wojny światowej. W dniu 2 listopada 1942 roku choroszczańscy Żydzi zostali przesiedleni do getta w Białymstoku. Stamtąd w 1943 roku wysłano ich na śmierć do niemieckiego nazistowskiego obozu zagłady w Treblince.

Następnie uczestnicy spaceru zobaczyli miejsce, gdzie na tyłach rynku, za jego zachodnią pierzeją, znajdowała się drewniana synagoga wybudowana na planie prostokąta. Ściany miała wykonane z drewna kostkowego. Płaski dach budynku kryty był gontem. Do jednej ze szczytowych ścian przylegała przybudówka z drzwiami wejściowymi. Obok synagogi, niedaleko ul. Branickiego, znajdowała się mykwa – łaźnia służąca do rytualnego obmywania się. Wraz z domem rabina, synagogą oraz domem modlitwy rzemieślników stanowiła zwarty kompleks kahalny. Obiekty te zostały spalone przez Niemców w czasie II wojny światowej.

Kolejnym punktem naszego spaceru był pierwszy cmentarz żydowski w Choroszczy, założony prawdopodobnie w XVII wieku u zbiegu obecnych ulic Mickiewicza i Lipowej. Jeszcze w pierwszych latach II wojny światowej na jego terenie znajdowały się pojedyncze macewy. W późniejszym okresie obiekt uległ całkowitej dewastacji, obecnie wszelkie ślady cmentarza zostały zatarte.

Następnie uczestnicy wycieczki udali się na tak zwany nowy cmentarz żydowski w Choroszczy, położony przy ul. Kościuszki. Został on założony prawdopodobnie pod koniec XVIII wieku poza Choroszczą, przy drodze w kierunku Łysek. Na cmentarzu zachowało się około stu nagrobków, zrobionych ze zlepieńca i granitu. Są na nich wyryte skromne epitafia w języku hebrajskim, które dodatkowo przyozdabia szczytkowa ornamentyka kwiatu, świec i złożonych dłoni.

Uczniowie na cmentarzu wysłuchali referatu przygotowanego przez Dominikę Jacejko i Patrycję Chudzińską na temat „Judaizm i śmierć - żydowskie obyczaje i obrzędy pogrzebowe”. Przybliżył on młodzieży tradycje oraz obrzędy pogrzebowe i żałobne Żydów polskich.

Następnie uczniowie obejrżeli choroszczański kirkut, odnaleźli nagrobki z zachowaną na nich ornamentyką. Młodzież położyła też na macewach kamyczki, aby w ten sposób okazać pamięć i szacunek dla zmarłych.

Uczestnicy spaceru śladem choroszczańskich Żydów poszerzyli wiedzę na temat dziejów Choroszczy i roli, jaką w nich odegrała społeczność żydowska. Poznali historię, religię, święta, obrzędy i tradycje narodu żydowskiego. Ważnym elementem tej wycieczki było również kształtowanie wśród uczniów postawy szacunku i tolerancji dla ludzi innych wyznań i narodowości.

Ewa Zalewska